

Brussel, 10 februari 2017

Advies 2017/03

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Hervorming van het beginsel van eenheid van loopbaan

Aan het Comité wordt voor advies een wetsontwerp voorgelegd dat het beginsel van eenheid van loopbaan hervormt. Het voorstel voorziet dat in de toekomst pensioenrechten kunnen worden toegekend voor tijdvakken die als zelfstandige werden gepresteerd en die de eenheid van loopbaan (i.e. 14.040/14.040 VTE) overschrijden. In tegenstelling tot de bestaande regeling zullen er in de toekomst bij de pensioenberekening dus niet langer per definitie tijdvakken van arbeid worden geschrapt wanneer een loopbaan uit meer dan 14.040 VTE bestaat. De toekenning van pensioenrechten is evenwel enkel mogelijk op voorwaarde dat de zogenaamde boventallige VTE, tijdvakken betreffen van:

- effectieve arbeidsprestaties en;
- bijdragebetaling;

Voor de kwartalen die gelijkgesteld werden met een periode van beroepsbezigheid als zelfstandige kan dus, eens de grens van de eenheid van loopbaan overschreden werd, geen pensioen bekomen worden.

Het ABC heeft kennis genomen van het wetsontwerp met betrekking tot de eenheid van loopbaan. Het Comité vraagt meer tijd om een standpunt uit te brengen over de voorgestelde hervorming omdat het de impact van het voorstel diepgaander wenst te bekijken, o.m. tegen de achtergrond van de ruimere pensioenhervorming die door de regering wordt vooropgesteld.

Het voorontwerp van wet dat voor advies aan het Comité wordt voorgelegd, beoogt de hervorming van het beginsel van eenheid van loopbaan in de pensioenregeling voor zelfstandigen. De doelstelling van deze maatregel is om zelfstandigen aan te zetten om hun beroepsbezigheid op het einde van hun loopbaan verder te zetten en zo de ingang van hun rustpensioen uit te stellen.

1 Het huidige beginsel van eenheid van loopbaan

In de pensioenberekening wordt de omvang van de beroepsloopbaan uitgedrukt in een breuk waarvan:

- de teller overeenstemt met het aantal voltijdse dagequivalenten waarvoor de zelfstandige, pensioenrechten heeft opgebouwd;
- de noemer overeenstemt met 14.040 voltijdse dagequivalenten (VTE)¹.

¹ 14.040 dagen VTE wordt bekomen door 312 dagen VTE te vermenigvuldigen met 45 jaren.

Het beginsel van eenheid van loopbaan bestaat erin dat deze breuk voor, wat betreft de pensioenberekening, de eenheid (i.c. 14.040/14.040^{ste}) niet mag overschrijden, noch binnen eenzelfde pensioenregeling noch bij samenloop van pensioenen van dezelfde aard in verschillende pensioenregelingen.

Als de (som van de) loopbaanbreuk(en) de eenheid overschrijdt, dan moet het aantal VTE in de teller vermindert worden tot 14.040.

Deze vermindering gebeurt volgens een vastgelegde volgorde. Eerst gebeurt er een zogenaamde *interne beperking* waarbij de loopbaanbreuk binnen elke regeling wordt beperkt tot 14.040/14.040^{ste}. De minst voordelige jaren worden in voorkomend geval geschrapt. In geval van gemengde loopbanen wordt vervolgens een zogenaamde *externe beperking* toegepast waarbij de schrapping als volgt gebeurt:

- bij samenloop van een werknemerspensioen met een ambtenarenpensioen: het werknemerspensioen wordt vermindert.
- bij samenloop van een pensioen als zelfstandige met een werknemerspensioen en/of een ambtenarenpensioen: het pensioen als zelfstandige wordt vermindert². De vermindering heeft betrekking op de VTE met het kleinste pensioenbedrag.

De vermindering van VTE mag echter niet meer bedragen dan:

- het tot de hogere eenheid afgerond positief resultaat dat bekomen wordt door het omgerekend bedrag³ te verminderen met het forfaitair bedrag⁴ en te delen door 10% van het forfaitair bedrag en dat quotiënt te vermenigvuldigen met 104;
- 1.560 VTE.

Het beginsel van eenheid van loopbaan is ook van toepassing op het overlevingspensioen en op de overgangsuitkering, met dien verstande dat de volledige loopbaan in die gevallen minder kan bedragen dan 14.040 VTE.

2 De voorgestelde hervorming

Het voorontwerp van wet dat voor advies aan het Comité wordt voorgelegd, voorziet in de mogelijkheid om voortaan een pensioen toe te kennen voor de VTE die als zelfstandige werden gepresteerd en de eenheid van loopbaan overschrijden. Er zal voor die boventallige VTE een pensioen kunnen toegekend worden, op voorwaarde dat de betrokkene:

- zijn zelfstandige activiteit verderzet én,

² De eenheid van loopbaan wordt niet toegepast in de ambtenarenregeling waardoor bij overschrijding van de eenheid nooit dagen geschrapt worden in deze regeling.

³ Het omgerekend bedrag wordt bekomen door het bedrag van het pensioen dat in een andere regeling wordt toegekend, te vermenigvuldigen met het omgekeerde van de breuk die overeenstemt met de verhouding tussen de duur der tijdvakken, het percentage of iedere andere maatstaf die voor de vaststelling van het in de andere regeling toegekende pensioen in aanmerking werd genomen en het maximum van de duur, van het percentage of van een andere maatstaf op basis waarvan een volledig pensioen in die regeling kan worden toegekend.

⁴ Het forfaitair bedrag is (sinds 1/1/2015) gelijk aan dat van het minimum rustpensioen voor gehuwde zelfstandigen.

- bijdragen betaalt die het recht op pensioen kunnen openen.

Voor de kwartalen die gelijkgesteld werden met een periode van beroepsbezigheid als zelfstandige kan dus, eens de grens van de eenheid van loopbaan overschreden werd, geen pensioen bekomen worden.

Om te bepalen wanneer de eenheid bereikt wordt en in welke regeling voor de boventallige VTE pensioenrechten zullen worden toegekend, zal de volgende werkwijze worden gehanteerd:

- men vertrekt eerst van een globale loopbaan van 14.040/14.040^{ste};
- vervolgens brengt men hiervan de VTE in mindering die in een andere pensioenregeling zijn ingeschreven dan die van de werknemers en die van de zelfstandigen;
- daarna worden de VTE als werknemer en als zelfstandige in mindering gebracht. De volgorde waarin dit gebeurt, is afhankelijk van de chronologie van deze tijdsvakken in de globale beroepsloopbaan. De oudste tijdvakken (oudst in geschreven dag) worden eerst in aanmerking genomen, de meest recente het laatst en dit tot de grens van 14.040 VTE bereikt is. Wanneer in een bepaald kalenderjaar meer dan 312 VTE werden gepresteerd, bijvoorbeeld in geval van de gelijktijdige uitoefening van een beroepsactiviteit als werknemer met een zelfstandige nevenactiviteit, zullen voor dat jaar niettemin maar maximaal 312 VTE in mindering worden gebracht⁵.
- voor de boventallige VTE die werden gepresteerd als zelfstandige⁶ en waarvoor bijdragen werden betaald, zullen rechten in het pensioenstelsel voor zelfstandigen worden toegekend⁷.

Dit nieuwe systeem zal eveneens van toepassing zijn op het overlevingspensioen en op de overgangsuitkering, met dien verstande dat de volledige loopbaan in die gevallen minder kan bedragen dan 14.040 VTE. Om te bepalen in welk stelsel de boventallige VTE in aanmerking zullen worden genomen, zal een analoge werkwijze gevolgd worden als diegene die hierboven werd beschreven.

De nieuwe bepalingen zullen van toepassing zijn op de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ten vroegste ingaan op 1 januari 2018. Op de overlevingspensioenen die ten

⁵ Voor de toekenning van de pensioenrechten zal wel het volledige aantal gepresteerde VTE in aanmerking worden genomen (in zoverre aan de vereiste bijdragevoorwaarden voldaan is).

⁶ In hoofd én bijberoep (in zoverre aan de vereiste bijdragevoorwaarden voor de toekenning van pensioenrechten voldaan is). Het wetsvoorstel houdt hierdoor een verbetering in van de pensioenrechten van zelfstandigen in bijberoep: prestaties als zelfstandige in bijberoep, waarvoor sociale bijdragen zoals in hoofdberoep betaald werden, geven voortaan altijd recht op een pensioen

⁷ Een voorbeeld uit de memorie van toelichting verduidelijkt de nieuwe werkwijze als volgt : in geval van een loopbaan die is opgebouwd uit 1.326 VTE als werknemer, gevolgd door 2.886 VTE als zelfstandige en 10.296 VTE als ambtenaar, zal de eenheid en het boventallige aantal VTE bepaald worden door 14.040 VTE eerst te verminderen met de 10.296 VTE als ambtenaar en vervolgens met de 1.326 VTE als werknemer en de 2.886 VTE als zelfstandige. Voor de 468 boventallige VTE zullen ook pensioenrechten worden toegekend in het zelfstandigenstelsel (voor zover deze geen gelijkgestelde periodes betreffen én hiervoor bijdragen werden betaald). In het geval dat de loopbaan eerst opgebouwd was uit 1.326 VTE als zelfstandige en vervolgens uit 2.886 VTE als werknemer en 10.296 VTE als ambtenaar, zullen de 468 boventallige VTE worden aangerekend in het werknemersstelsel (opnieuw voor zover deze geen gelijkgestelde periodes betreffen). Het pensioen als zelfstandige wordt in dit geval gewoon op alle 1.326 VTE berekend.

vroegste ingaan op 1 januari 2018 doch die vastgesteld werden op basis van een rustpensioen dat is ingegaan vóór die datum, blijven de vroegere bepalingen van toepassing.

3 Budgettaire impact van de voorgestelde hervorming

Het actuaariaat van de DG zelfstandigen berekende de budgettaire impact van de voorgestelde hervorming voor de eerstvolgende jaren als volgt :

	2018	2019	2020
Meerkost pensioenen	913.321 €	2.719.737 €	4.504.399 €
Fiscaal terugverdieneffect	-434.529 €	-1.293.965 €	-2.143.051 €
Netto kost voor de sociale zekerheid	478.792 €	1.425.772 €	2.361.348 €

Bron: Actuaariaat DG Zelfstandigen

Volgens het actuaariaat zal de kost blijven toenemen tot het jaar 2058. De kost zal dan 19 miljoen EUR bedragen.

4 Standpunt van het ABC

Het ABC heeft kennis genomen van het voorontwerp van wet met betrekking tot de eenheid van loopbaan. Het vraagt meer tijd om een standpunt uit te brengen over de voorgestelde hervorming. Het wil deze immers graag verder bestuderen o.m. in het licht van de ruimere pensioenhervorming die door de regering wordt vooropgesteld. In het bijzonder wil het Comité meer zicht krijgen op de budgettaire en sociale impact van de voorgestelde hervorming en de wisselwerking ervan met diverse andere pensioenmaatregelen die in het kader van de ruimere pensioenhervorming worden vooropgesteld zoals de regularisatie van de studiejaren, de hervorming van het minimumpensioen, etc.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 10 februari 2017.

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter